

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Економічний факультет
Кафедра міжнародної економіки

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Вибіркова

Освітньо-професійна програма: Міжнародні економічні відносини

Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет: Економічний

Мова навчання: українська

Розробник: кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та державного управління Цікул Ірина Василівна

Профайл викладача	http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[2822][caf_pers_id]=409&commands[2822]=item
Контактний телефон	+380372 509456
E-mail	i.cikul@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/my/courses.php
Консультації	Очні: за попередньою домовленістю Онлайн: згідно графіку

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Демократія: від теорії до практики» належить до переліку вибіркових дисциплін. Термін навчання 1 семестр, загальна кількість годин та кредитів ECTS: 90/3 кредити, зокрема, аудиторних – 45 год., самостійна робота – 45 год. Дисципліна складається з теоретичного та практичного компонентів. Теоретична частина включає такі теми: демократичне урядування, права людини, громадянське суспільство та участь громадян у суспільному та політичному житті. Наскрізно у курсі вивчаються такі теми: гендерна рівність, права меншин, права осіб з інвалідністю, забезпечення громадянських прав, належне урядування, корупція, верховенство права, медіаграмотність, використання цифрових технологій тощо. З метою розвитку навичок студентів, під час навчання використовуються інтерактивні методи викладання («Семінари за методом Сократа», «Людський барометр», «Прогулянка галереєю» та багато інших), напрацьовані за участі українських і міжнародних експертів. Основний компонент курсу – це студентський проект, який студенти реалізують упродовж курсу. В поступовому, керованому процесі здобувачі освіти працюють у групах, щоб визначити питання у суспільстві, які вони визнають проблемними і які вони у подальшому досліджуватимуть, пов'язуючи їх з темами курсу. Насамкінець, перед студентами стоїть завдання розробити план дій, спрямований на практичне вирішення цих проблемних питань. На власному досвіді студенти розвивають знання, формують навички та ставлення, необхідні соціально активному та свідомому громадянину.

2. Мета навчальної дисципліни:

Формування і зміцнення знань, навичок, цінностей та ставлень, пов'язаних з ефективною громадянською активністю студентів. Ознайомлення із роллю та діяльністю: громадських організацій, політичних партій, мас-медіа та інших інститутів політичної системи, а також з особливостями взаємодії органів державної влади та громадян в умовах демократії, прав громадян, процесів захисту прав людини і ролі, яку відіграє громадянське суспільство у моніторингу діяльності органів влади та співпраці з ними, а також яким чином вони дозволяють громадянам самостійно чи колективно досягати цілей. Формування навичок, пов'язаних з ефективною громадянською активністю, зокрема: здатністю критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, приймати обґрунтовані рішення, а також працювати спільно з іншими заради досягнення мети.

3. Пререквізити: Вступ в спеціальність, Філософія, Командоутворення.

Вивчення пропонованої навчальної дисципліни дозволить посилити знання отримані під час вивчення вказаних обов'язкових компонентів освітньої програми.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини») вивчення дисципліни сприяє формуванню:

Компетентностей:

інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

спеціальні (СК):

СК 8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК 12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

СК 14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

ПРН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

ПРН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН 6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

ПРН 23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

Набути соціальних навичок (soft-skills):

- ефективно застосовувати методику проведення аналізу та прогнозування, здатність аналізувати сучасні процеси за допомогою аналітично-концептуальних схем і методів прикладного моделювання;
- використовувати порівняльні методи в дослідженнях, розуміти їх структуру та принципи.

5. Опис навчальної дисципліни

Демократія: від теорії до практики – вибіркова дисципліна

3 рік навчання, 1 (5) семестр

90 годин/ кредити

30 лекційних годин

45 годин самостійної роботи

Форма підсумкового контролю – залік

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади демократії та прав людини, механізми їх реалізації												
Тема 1. Філософські засади демократичного врядування	7	2	1			4						
Тема 2. Принципи демократії	9	4	1			4						
Тема 3. Права людини	7	2	1			4						
Тема 4. Міжнародні конвенції та пакти про права людини	7	2	1			4						
Тема 5. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні	7	2	1			4						
Тема 6. Механізми демократії в Україні	9	3	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	46	15	7			24						
Змістовий модуль 2. Роль громадянського суспільства та громадянина в умовах демократії												
Тема 1. Характеристики громадянського суспільства	6	2	1			3						
Тема 2. Громадянське суспільство у демократичних	7	3	1			3						

реформах у країнах Східної Європи												
Тема 3. Виклики, пов'язані з громадянським суспільством	8	3	2			3						
Тема 4. Громадянство і демократія	7	2	2			3						
Тема 5. Типи громадян	6	2	1			3						
Тема 6. Активні громадяни	6	2	1			3						
Тема 7. Підготовка до захисту студентського проєкту	4	1				3						
Разом за змістовим модулем 2	44	15	8			21						45
Усього годин	90	30	15			45						90

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Аналіз шести сценаріїв формування окремих принципів демократії. Вибір теми дослідження (Крок 1).
2	Аналіз визначення ключових права людини. Розробка плану дослідження (Крок 2), початок стадії реалізації плану дослідження (Крок 3).
3	Аналіз міжнародних конвенцій та пактів про права людини. Реалізація плану дослідження (Крок 3).
4	Оцінка змін які вносилися до Конституції України (2004, 2010, 2014, 2016 рр.). Опрацювання результатів дослідження (Крок 4).
5	Аналіз функцій політичних партій. Дослідження проблеми в контексті прав людини (Крок 5).
6	Аналіз прикладів - на скільки широким може бути право на свободу вираження та об'єднання. Розробка плану дій (Крок 6).
7	Аналіз розвитку громадянського суспільства у демократичних реформах у країнах Східної Європи (Польща, Чеська Республіка, Румунія та Україна). Підготовка до реалізації плану дій (Крок 7).
8	Аналіз моделей взаємодії влади та громадянського суспільства (на основі прикладів із сучасної української реальності). Реалізація плану дій (Крок 7).

9	Порівняння ролі та обов'язків громадян у демократичному та недемократичному суспільствах. Продовження реалізації плану дій (Крок 7).
10	Оцінка методів громадської участі. Продовження реалізації плану дій (Крок 7).
11	Аналіз ефективних механізмів громадської участі в Україні. Підготовка до презентації проекту (Крок 8).
12	Підготовка до презентації проекту (Крок 8).

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

5.3. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Підготовка до захисту студентського проєкту, індивідуальної частини дослідження та реалізації.

Самостійна робота студентів в рамках навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до семінарських занять, обговорення кейсових завдань, розгляд питань, які виносяться на самостійне вивчення, а також виконання студентського проєкту (в індивідуальному чи командному форматі). Загалом результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання

- МН 1 - вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь тощо);
- МН 2 - практичні методи (практичні роботи);
- МН 3 - наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- МН 4 - пояснювально-ілюстративні методи;
- МН 5 - проблемно-пошукові методи;
- МН 6 - кейс-метод;
- МН 8 - ситуаційні завдання;
- МН 9 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- МН 10 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- МН 11 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання

- Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:
- МО 2 - індивідуальне опитування;
- МО 3 - презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 4 - презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 5 - захист проєктів;
- МО 8 – есе.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість

отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Критерії оцінювання. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку). Максимальна кількість балів складає: за перший і другий модулі – по 30 балів (разом – 60 балів). Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожну тему, виконання завдань для самостійної роботи, підготовки есе – 5 балів, а також 10 балів складає підготовка однієї презентації.

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю та результатів заліку (як можливість отримання додаткових балів, якщо набрані протягом семестру бали не влаштовують студентів). У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання заліку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна, самостійна та індивідуальна робота)													Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	4	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Демократія: від теорії до практики / [Г. Берроуз, І. Совсун, С. Буров та ін.]. Київ, 2018.
2. Загальна декларація прав людини. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Закон України "Про громадські об'єднання". URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
4. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні". URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80?test=XX7MfyrCSgkyQdPIZiKEmxN8HI4Z6s80msh8Ie6>.
5. Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
8. Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. N 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики". URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.
9. Правові механізми взаємодії держави і громадянського суспільства в Україні: історичний досвід і виклики сучасності: наукова записка / [Горбатенко В.П. (кер. авт. кол.), Кресіна І.О., Кукуруз О.В., Тимошук В.П., Стрельцова О.В., Матвійчук Л.О.]. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. 82 с.
10. Степаненко В. Громадянське суспільство в Україні. «Помаранчева» стадія становлення. *Віче*. 2005. №2. С.49-55.
11. Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Київ: Основа, 2017. 44 с.
12. Цвих В. Громадянське суспільство. Навчально-методичний посібник / В. Цвих, О. Горбняк, В. Кобильник. Кам'янець-Подільський: Абетка Світ, 2009. 111 с.
13. Dalton R. Citizenship Norms and the Expansion of Political Participation. *Political Studies*. 2008. №56. С. 76–98.
14. Democracy Index 2017: Free speech under attack. *The Economist Intelligence Unit*. 2018 URL: http://pages.eiu.com/rs/753-RIQ438/images/Democracy_Index_2017.pdf.
15. Diamond L. "Rethinking Civil Society: Toward Democratic 33 Consolidation. *Journal of Democracy*. 1994. №5. С. 4–17.
16. How Can Citizens Participate? We the People: The Citizen & the Constitution. *The Center for Civic Education*, 2nd Edition. URL: <http://www.civiced.org/resources/curriculum/lesson-plans/456-how-can-citizens-participate>.
17. O'Brien E. Democracy for All: Human Rights and Street Law Legal Literacy Programs. URL: <http://www.nyslawreview.com/wp-content/uploads/sites/16/2014/11/OBrien.pdf>.
18. Westheimer & Kahne. What Kind of Citizen, the Politics of Educating for Democracy. *American Educational Research Journal*. 2004. №41. P. 237–269.
19. Young W. Civic Virtue and Western Civilization. *National Association of Scholars*. 2011. URL: https://www.nas.org/articles/civic_virtue_and_western_civilization.

8.2. Допоміжна

1. Гиря Г.В. «Кольорові революції» їх сутність та вплив на еволюцію політичних систем на прикладі України та Грузії. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/32227/28896>
2. Куницька Г. Протестна активність як складова політичної участі. URL: <http://socialscience.com.ua/article/285>

3. Почепцов Г.Г. Віртуальні революції: використання віртуальних об'єктів при зміні влади. *Політичний менеджмент*. 2004. № 4 (7). С.10—22. URL: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=29&c=443>
4. Hansen P. Hannah Arendt: Politics, History and Citizenship / Phillip Hansen., 2013.
5. IREX. Protect Yourself from the Flood of Information / *IREX, Academy of Ukrainian Press, StopFake*. URL: <https://www.irex.org/sites/default/files/pdf/citizen-media-literacy-project-trainer-manual.pdf>.
6. The U.S. Declaration of Independence. 1776. URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/declaration-transcript>. Стр. 11
7. Tonge J. Does Citizenship Education Make Young People Better-Engaged Citizens? *Political Studies*. 2012. №60. С. 578–602.
8. Weigle M. Civil Society in Reforming Communist Regimes: The Logic of Emergence. *Comparative Politics* 25. 1992. №1. P. 1–23.
9. What is International Humanitarian Law? *International Red Cross*. URL: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf.
10. Whipps H. What is the Magna Carta? URL: <https://www.livescience.com/2458-magna-carta-changed-world.html>.

9. Інформаційні ресурси

1. Агенство США з міжнародного розвитку (USAID) <https://www.usaid.gov/node/267171>
2. Верховна Рада України <https://www.rada.gov.ua/>
3. Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) <https://ifesukraine.org/pro-ifes-ukrayina/>
4. Українська Гельсінська спілка з прав людини <https://helsinki.org.ua/>
5. Український незалежний центр політичних досліджень <http://www.ucipr.org.ua/index.php?lang=ua>
6. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» <https://dif.org.ua/>
7. Центр протидії корупції <https://antac.org.ua/>
8. Amnesty International <https://www.amnesty.org.ua/>